

VIZVÁRI BÉLA KÖSZÖNTÉSE



Vizvári Béla 1948-ban született Budapesten. A Berzsenyi Dániel Gimnázium első matematika tagozatos osztályában érettségizett 1967-ben.

Egy év katonai szolgálat után kezdhette meg egyetemi tanulmányait az ELTE matematikus szakán. Oktatói közül Surányi Jánosnak, Turán Pálnak, Prékopa Andrásnak és Kovács László Bélának köszönheti a legtöbbet. Az operációkutatás szakirányon a Kovács László Béla modellezési gyakorlatain, egészértékű óráin megismert szemlélet kutatói pályájára is komoly hatással volt. Diplomadolgozatát szintén Kovács László Bélánál írta a Lagrange-szorzók elméletéről 1973-ban, akkor kétgyermekes családapaként. Azóta is operációkutatónak vallja magát, ideértve a téma teljes spektrumát a modellezéstől a matematikai módszerek fejlesztéséig.

1973 és 1989 között az MTA SZTAKI-ban dolgozott (16 év, öt költözés). Az Operációkutatási Osztályon sokáig Kovács László Béla volt a közvetlen főnöke. De alapító igazgatóként Vámos Tibor, főosztályvezetőként Prékopa András is sokat

tett azért, hogy a SZTAKI-ban jól felszerelt, szabad, mégis inspiráló közeg alakuljon ki. Külön megemlítendő a Prékopa András által szervezett mátrafüredi téli konferenciasorozat, mely Kelet és Nyugat operációkutatóinak legendás találkozási helye volt (többek között George Dantzig vagy R. Tyrrell Rockafellar is megjelent itt).

A SZTAKI kiváló terep volt arra, hogy elméleti ismereteit a gyakorlatban kamatoztassa, egyben komoly gyakorlati tudásra tegyen szert. 1974-ben az Úttröszk számára készített kőszállítási modelleket. 1975–1981 között a Dunai Vasmű hideghengerművének termelésirányítási problémáival foglalkozott, majd 1988-ban részt vett a Dunai Vasmű karbantartási tevékenységeit vezérlő számítógépes rendszer tervezésében.

1979-ben az ELTE-n doktorált, disszertációjának témája a Lagrange-szorozók egészértékű alkalmazása volt. Ezután a SZTAKI-ban a Diszkrét Optimalizálás Csoport vezetője lett, majd 1985-től a Matematikai Szoftverek Osztályának osztályvezető helyettese volt. Időközben kétszer nyert intézeti díjat.

1987-ben szerzett dr. sc. nat. (nagydoktori) fokozatot Merseburgban (akkor NDK). Ezt Magyarországon a matematikai tudomány kandidátusa fokozatként honosították. Disszertációja a Frobenius-probléma egészértékű programozási megközelítéséről szólt. Konzulense Joachim Piehler volt, akivel levelező aspiránsként tartotta a kapcsolatot, évi kétszer egy hónapot Merseburgban töltve.

A SZTAKI-ban dolgozva is oktatott operációkutatási tárgyakat, előbb az ELTE Valószínűségszámítási Tanszékén, majd az Operációkutatási Tanszék megalakulása után annak főlállású adjunktusaként.

1989-ben Törökországba költözött, és 1993-ig az ankarai Bilkent Egyetem Iparimérnök Tanszékén tanított. Itt az első tanévben az év oktatója lett. Sokat köszönhet a magánegyetem alapítójának és első vezetőjének, Ihsan Dođramacı nagyvállalkozónak.

1993-ban hazatért, és 2007-ig az ELTE Operációkutatási Tanszék főlállású oktatója lett (14 év, három költözés). A 2004–2005-ös tanévben a Matematika I. Tanszékcsoport vezetője volt. Ebben az időszakban számos cikke jelent meg a káoszelmélet kommunikációs alkalmazásáról (Kolumbán Gézával), agrárgazdaságtani piacok elemzéséről (Bacsi Zsuzsannával és Lakner Zoltánnal), illetve az egészértékű programozás kémiai alkalmazásairól (Tóth Jánossal).

2003-ban az ELTE-n habilitált.

Nagy munkabírását jellemzi, hogy emellett különféle szakoknak kb. 15-féle tárgyat oktatott, közel 70 MSc-s diplomamunka konzulense volt, illetve ekkor öten is a lelkiismeretes és inspiráló témavezetése mellett szereztek meg PhD fokozatot: Bacsi Zsuzsanna, Kovács Gergely, Dósa György, Bernáth Attila, Takács Szabolcs (időrendi sorrend). Komoly érdemei vannak az alkalmazott matematikus szak létrejöttében, mintatantervének kidolgozásában is.

Ekkor jelentek meg legfontosabb könyvei, melyek mindegyike az adott terület hiánypótló műve: Bevezetés a termelésirányítás matematikai elméletébe [1], Egészértékű programozás [2], Operációkutatási modellek [3].

Az 1994–1995-ös tanévben vendégoktató volt a new jersey-i Rutgers University Operációkutatási Központjában. Több közös cikke született Prékopa Andrással sztochasztikus egészértékű programozás témakörben. Itt került barátságba Peter L. Hammerrel is, aki a korszak tudományszervezőjeként több jelentős folyóirat alapítója. Ő később a központ vezetőjeként többször meghívta az USA-ba egy-egy félévre (1999, 2002, 2004).

2007 óta él Észak-Cipruson (Észak-ciprusi Török Köztársaság) Famagosztában, ahol a Kelet-Mediterrán Egyetem Iparimérnök Tanszékének professzora (eddig 14 év, költözés nélkül).

Az oktatás mellett számos cikke jelent meg telepítési problémákról, kvadratikus hozzárendelési feladatról (Sadegh Niroomanddal), rugalmas gyártó rendszerekről (Mazyar Ghadiri Nejaddal), digitális geometriáról (Nagy Benedekkel), vagy humanitárius logisztikáról. 2017-ben jelent meg Questions, Problems, and Critical Thinking to Production Planning című könyve [4].

Cipruson eddig hét doktorandusza védte meg PhD-értekezését: Sadegh Niroomand, Nima Mirzai, Farhad Mousavi, Elmabrok H. Abdelrahim, Sam Mossallaeipour, Mazyar Ghadiri Nejad, Tareq Babaqi (időrendi sorrend). Jelen pillanatban öt doktorandusza van.

Vizvári Béla kilenc könyv szerzője, társszerzője. 132 cikket publikált referált folyóiratban, hetet kötetben, 32 cikke van konferencia kiadványban, 93 kutatási jelentés szerzője vagy társszerzője. Eddig közel 100 MSc diplomamunka konzulense volt, 12 tanítványa szerzett doktori címet. Több mint 1400 független hivatkozása van, h-indexe 19, i10-indexe 35. Minderről ezt gondolja: *„Amikor egy jelentős tudós meghal, számokba rendezik munkásságát: hány könyvet írt, mennyi ilyen, olyan, amolyan cikket publikált, hányan szereztek tudományos fokozatot az irányításával, mekkora az idézettsége. Pedig sokszor fontosabb a személy kisugárzása: hogyan tudta kollégáit meggyőzni, hogy amivel ő foglalkozik, fontos, s tegyék ezt a többiek is; hogyan szemlélte a világot; milyen távoli dolgok kapcsolatára világlátott rá; hogyan tehetjük hasznossá a szakmát a társadalom számára, s hogyan kötött össze embereket, akik nem is ismerték egymást.”*

Ennek szellemében alkot, tanít, él. Óráira, előadásaira mindig lelkiismeretesen készül. Célja nem csak a tudás, hanem egy egész szellemiség közvetítése. Diákjaira, szakdolgozóira, doktoranduszaira minden körülmények között van ideje. Fontosnak tartja, hogy velük való kapcsolata ne merüljön ki egy-egy dolgozat elkészültében. A folyamat során a diák is alakul, kirándulnak, múzeumba viszi őket, életvezetési tanácsokkal látja el őket. Erről szól például ez a hiánypótló videó is:

Tips you need to know as a scientist (www.youtube.com/watch?v=10-Uep78GJk).

Az Alkalmazott Matematikai Lapok felelős szerkesztője volt 2003 és 2019 között, emellett a P.U.M.A. négy konferencia kötetének vendégszerkesztője volt. De a tudományszervezés mellett fontos szerepet szán annak, hogy matematikáról írjon a nem tudós közösségnek is. 15 ismeretterjesztő dolgozatából kiemelkedik a KÖMAL-ba szerkesztett, középiskolásoknak szóló operációkutatási sorozat, vagy az Érintőbe írt Számolni tudni kell? című cikke.

Egyéni látásmódját közéleti írásaiban tárja a széles nyilvánosság elé, közel 20 cikke jelent meg többnyire hetilapokban különböző közéleti témákban: felsőoktatásról, egészségügyről, alkotmányról, migrációról, genderről.

Végül életművével kapcsolatban kiemelendő, hogy referált cikkei közül időrendi sorrendben a középső (tehát a medián) 59 éves korában jelent meg. Vagyis kortársai többségével ellentétben, életkorát meghazudtoló lelkesedéssel élete legutóbbi 14 évében alkotott annyit, amennyit előtte összesen.

A további tanításhoz, publikáláshoz, alkotáshoz jó egészséget, lelkes tanítványokat kívánunk! A 70. születésnapját ünneplő veszprémi VOW workshop konferenciakötetével köszöntik őt kollégái és tanítványai nevében a kötet vendégszerkesztői: Dósa György, Kovács Gergely, Takács Szabolcs.

Hivatkozások

- [1] VIZVÁRI, B., *Bevezetés a termelésirányítás matematikai elméletébe*, egyetemi jegyzet, ELTE, Budapest, p. 262 (1994).
- [2] VIZVÁRI, B., *Egészértékű programozás*, Typotex, Budapest, p. 353 (2006).
- [3] VIZVÁRI, B., *Operációkutatási modellek*, Typotex, Budapest, p. 294 (2009).
- [4] VIZVÁRI, B., *Questions, Problems and Critical Thinking to Production Planning*, Typotex, Budapest, p. 240 (2017).